

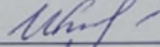
МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Факультет соціальних комунікацій і музейно-туристичної діяльності
Кафедра туристичного бізнесу

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з навчальної роботи
Інна СТАЩЕВСЬКА

27 серпня 2020 р.

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Робоча програма навчальної дисципліни

Освітньо-професійна програма Туризмознавство

Спеціальність 242 «Туризм»

Галузь знань 24 Сфера обслуговування

перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

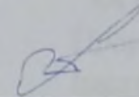
Харків, 2020

Робоча програма Організація екскурсійної діяльності
за спеціальністю 242 Туризм. «25» серпня, 2020 року 11 с.
Мова навчання — українська

Розробник: **Валентина Редіна**, доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри туристичного бізнесу

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри туристичного бізнесу
Протокол від «25» серпня 2020 року № 2

Завідувач кафедри туристичного бізнесу
доктор культурології, доцент

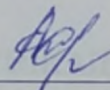
Любов БОЖКО

(підпис)

Робочу програму затверджено на Раді факультету соціальних комунікацій і музейно-туристичної діяльності

Протокол від «25» серпня 2020 року № 1

Голова Ради факультету,
доктор педагогічних наук, професор

Алла СОЛЯНИК

(підпис)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 24 Сфера обслуговування	нормативна
Індивідуальне науково-дослідне завдання <i>не передбачене</i>	Спеціальність: 242 Туризм освітня програма : “Туризмознавство”	Рік підготовки:
Загальна кількість годин – 120		3-й-
		Семестр
		6-й
		Лекції
		20 год.
		Практичні, семінарські
		20 год.
		Лабораторні
		- год.
		Самостійна робота
		80 год.
		Індивідуальні завдання : --
		год.
		Вид контролю : екзамен 6 сем.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання — 40/ 80

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни “Організація екскурсійної діяльності” складена відповідно до освітньо-професійної програми Туризмознавство першого (бакалаврського) ступеня освіти спеціальності 242 Туризм.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є осмислення організації екскурсійного обслуговування в Україні та світі у контексті сучасних соціокультурних трансформацій.

Міждисциплінарні зв'язки: Дисципліна потребує бази, отриманої під час вивчення дисциплін гуманітарного циклу (Історія світової художньої культури, Історія української культури), мовного циклу (Українська мова за профспрямуванням, Іноземна мова), комунікативного циклу (Організація соціальних комунікацій та ін.), знання основ менеджменту, маркетингу, анімаційних технологій.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Організація екскурсійної діяльності» є формування у студентів теоретичних, професійних знань та практичних навичок з планування та організації екскурсійного обслуговування, розробки та проведення екскурсій.

Завдання дисципліни:

- оволодіння знаннями з організації екскурсійного обслуговування в індустрії туризму;
- засвоєння студентами теоретичних основ екскурсійної справи: сутності екскурсії, її основних ознак та функцій, класифікації екскурсій, формування екскурсійної тематики;
- виявлення основних напрямів і тенденцій розвитку екскурсійного обслуговування в сучасних умовах;
- набуття студентами навичок роботи з нормативними матеріалами щодо організації екскурсійної діяльності в туристичній індустрії;
- ознайомлення з методичними прийомами підготовки та проведення екскурсій, технологією створення нової екскурсії, особливостями застосування методичних прийомів показу, розповіді та руху;
- визначення шляхів удосконалення професійної майстерності екскурсоводів, забезпечення якості екскурсійних послуг;
- опанування основами методики організації екскурсійного обслуговування різних категорій туристів і екскурсантів;
- вміння застосовувати теоретичні знання у вирішенні практичних завдань.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні отримати та розвинути наступні загальні компетентності:

Здатність усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства

Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і

досягнення суспільства

Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу

Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

Здатність працювати в міжнародному контексті

Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій

Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми

Здатність спілкуватися державною та іноземною мовою як усно, так і письмово

Навички міжособистісної взаємодії

Здатність планувати та управляти часом

Здатність працювати в команді та автономно:

Мати та отримати наступні фахові компетентності

Знання і розуміння предметної області своєї професії та специфіки професійної діяльності

Уміння застосовувати фахові знання на практиці

Здатність аналізувати туристичний потенціал територій

Розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного)

Здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту

Розуміння принципів і процесів формування та організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та його підсистем

Здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних форс-мажорних обставинах

Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал

Здатність використовувати в роботі туристичних підприємств інформаційні технології та офісну техніку

Здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести претензійну роботу

Здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації

Здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.

Здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства

Програмні результати навчання :

Пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору.

Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території.

Застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології

обслуговування туристів.

Розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт.

Ідентифікувати туристичну документацію та вміти правильно нею користуватися.

Організовувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки.

Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна).

Володіти державною та іноземною (ними) мовою (мовами), на рівні, достатньому для здійснення професійної діяльності.

Застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг.

Встановлювати зв'язки з експертами туристичної та інших галузей.

Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.

Проявляти толерантність до альтернативних принципів та методів виконання професійних завдань

Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості.

Управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері.

Адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях.

Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань.

Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання.

Приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.

Професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин/ 4 кредити ECTS.

1. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Теорія екскурсійного обслуговування.

Тема 1. Екскурсія та її сутність

Основні визначення екскурсії: відповідно до Ліцензійних умов, Закону «Про туризм».

Ознаки екскурсії, їх характеристика: активність, логічна послідовність, випереджувальна роль показу.

Екскурсійний процес, його складові. Завдання екскурсійного процесу.

Вимоги до екскурсії. Мета, завдання та форми проведення екскурсії.

Функції екскурсії: інформація, культурний відпочинок, розширення кругозору, формування інтересів. Екскурсія як форма туристської послуги.

Екскурсійний метод. Вимоги екскурсійного методу. Екскурсійний аналіз.

Групи екскурсійного аналізу. Види аналізу.

Показ, розповідь, рух – основні елементи екскурсій. Види показу. Вимоги до розповіді на екскурсії.

Тематика екскурсій. Вимоги до тематики.

Тема 2. Класифікація екскурсій

Етапи удосконалення класифікації екскурсій. Сучасна класифікація екскурсій.

Класифікація екскурсій залежно від змісту, тематики, складу учасників, місця проведення, способу пересування, форми проведення, тривалості.

Характеристика екскурсій залежно від групових ознак. За змістом: оглядові й тематичні. За складом учасників: для дорослих і дітей, місцевого населення і туристів, сільського й міського населення, організованих груп та індивідуалів, бізнес-екскурсій.

За місцем проведення: міські, заміські, музейні.

За способом пересування: пішохідні, та з використанням різних видів транспорту.

За формою проведення: екскурсія-масовка, екскурсія-прогулянка, екскурсія-концерт, екскурсія-спектакль, екскурсія для спеціальної аудиторії, навчальна екскурсія, пробна екскурсія.

Тема 3. Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування

Суть, основа, принципи диференційованого підходу. Диференційований підхід до організації, змісту й методики підготовки та проведення екскурсій залежно від груп екскурсантів. Формування різних груп екскурсантів. Особливості підготовки та проведення екскурсій для різних груп: учасників звичайної екскурсії, навчальних екскурсій, екскурсій для сільського населення, екскурсій для туристів, екскурсій для молоді тощо.

Розділ 2. Практика екскурсійного обслуговування

Тема 4. Професійна майстерність екскурсовода

Поняття «професійна майстерність екскурсовода». Складові «професійної майстерності екскурсовода». Вимоги до екскурсовода. Особистість екскурсовода. Права та обов'язки, навички та вміння екскурсовода, їх формування.

Шляхи підвищення професійної майстерності екскурсовода.

Культура та техніка мови екскурсовода, їх складові.

Невербальні засоби мовлення.

Психологічні завдання екскурсовода: формування та підтримка інтересу до екскурсії, організація уваги на екскурсії.

Тема 5. Методика підготовки екскурсій

Організація та зміст процесу розробки нової екскурсії. Творча група, її склад. Колективний характер роботи. Розподіл і виконання обов'язків членів групи. Термін підготовки екскурсії.

Основні етапи підготовки екскурсії: визначення цілі, вибір теми, підбір та вивчення літературних джерел; робота зі змістом екскурсії; знайомство з

експозиціями і фондами музеїв; підбір та вивчення екскурсійних об'єктів; складання та інспектування маршрутів; підготовка контрольного тексту екскурсії; мова екскурсовода; комплектування «портфеля екскурсовода»; вибір методичних засобів; складання методичних розробок; висновки методиста про текст і методичну розробку; прийом екскурсії; затвердження екскурсії.

Порядок складання технологічної карти екскурсії.

Індивідуальний текст екскурсії, його особливості. Структура тексту.

Тема 6. Методика та техніка проведення екскурсій

Призначення методики проведення екскурсії. Загальна й часткова методика. Характеристика методичних способів: асоціація щодо порядку часу, асоціація щодо єдності місця, словесні методи (усна розповідь, бесіда, пояснення, переказ змісту, цитування тощо). Наочні методи: демонстрація в натурі та зображенні, спостереження тощо.

Практичні методи: огляд об'єкта, спостереження згідно із завданням екскурсовода.

Метод вправ: вироблення навичок та умінь екскурсантів.

Вимоги екскурсійної методики: методичні способи показу, розповіді, рух в екскурсії, використання «портфеля екскурсовода», техніка проведення екскурсії та контакт екскурсовода з групою.

Особливі методичні прийоми. Прийоми демонстрації наочних матеріалів.

Техніка проведення екскурсії. Вимоги до техніки проведення екскурсії.

Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		Л	П	С	і н д	с.р.		л	п	с	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Теорія екскурсійного обслуговування.												
Тема 1. Екскурсія та її сутність	16	4		2		10						
Тема 2. Класифікація екскурсій	14	2		2		10						
Тема 3. Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування	16	4		2		10						
Разом за розділом 1	46	10		6		30						
Розділ 2. Практика екскурсійного обслуговування												
Тема 4. Професійна майстерність екскурсовода	18	4	4			10						
Тема 5. Методика підготовки екскурсії	26	2	2	2		20						
Тема 6. Методика та техніка проведення екскурсій	30	4	4	2		20						
Разом за розділом 2	74	10	10	4		50						
Усього годин	120	20	10	10		80						

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Екскурсія та її сутність	2
2	Класифікація екскурсій	4
3	Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування	2
4	Методика підготовки екскурсії	2
5	Методика та техніка проведення екскурсій	2
	Разом	10

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Професійна майстерність екскурсовода	4
2	Методика підготовки екскурсії	2
3	Методика та техніка проведення екскурсій	4
	Разом	10

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Екскурсія та її сутність	10
2	Класифікація екскурсій	10
3	Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування	10
4	Професійна майстерність екскурсовода	10
5	Методика підготовки екскурсії	20
6	Методика та техніка проведення екскурсій	20
	Разом	80

4. Форми поточного та підсумкового контролю;**Методи навчання**

Лекційні, практичні заняття, зустрічі з ЦА, спілкування з експертами, робоча група з підготовки екскурсії, проведення екскурсії.

Форми контролю

Усне опитування, командний проект, екзамен.

Розподіл балів, які отримують студенти

Розділ 1			Розділ 2			Екзамен	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6		
5	5	5	5	5	5	40	100
Виконання командного проекту — 30 балів							

Шкала оцінювання : національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	
90 – 100	A	відмінно	
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Методичне забезпечення

Пакет навчально-методичного забезпечення (Програма та робоча програма дисципліни, конспект лекцій, методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи).

5. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Бабарицька В.К. Екскурсознавство і музеєзнавство : навч. посібник / В.К. Бабарицька, А.Я. Короткова, О.Ю. Малиновська, К. : Альтерпрес, 2007, 462 с.
2. Нездоймінов С.Г. Організація екскурсійних послуг : навч.-метод. посібник / С.Г. Нездоймінов, Одеса : Астропринт, 2011, 216 с.
3. Федорченко В.К. Історія екскурсійної діяльності в Україні : навч. посібник / В.К. Федорченко, О.М. Костюкова, Т.А. Дьорова, М.М. Олексійко, К. : Кондор, 2004, 166 с.
4. Чагайда І.М. Екскурсознавство : навч. посібник / І.М. Чагайда, С.В. Грибакова, К. : Кондор, 2004, 204 с.

Додаткова

5. Голубничая С.Н. Методика підготовки екскурсовода – спеціаліста по організації культурного досуга / С.Н. Голубничая, М.А. Берг // Сфера розваг – важлива складова в підвищенні ефективності туристичного бізнесу, Донецьк, 2006, С. 158-161.
6. Грудина Л. П. Туризм без бар'єров / Л. П. Грудина // Наша жизнь. – 2009. – № 8. – С. 31-33.
7. Дашевська І.М. Інтерактивні методи навчання та їх застосування в екскурсійній діяльності / І.М. Дашевська, О.І. Томкович // Вісник Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка, Луганськ, 2012, №4 (239), Ч. II, С. 129-134.
8. Добрикова Е. А. Равные среди равных: новые гарантии для людей с

ограниченными возможностями / Е. А. Добрикова // Закон и Право. – 2014. – № 24. – с. 210-213.

9. Заярнюк О. В. Соціальний захист уразливих верств населення: вітчизняний та зарубіжний досвід / О. В. Заярнюк // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Серія «Економічні науки». – Кіровоград : КНТУ. – 2004. – Вип. 6. – С. 131–134.

10. Кононыхин С.В. Методические подходы к изучению и прогнозированию спроса на экскурсионные услуги / С.В. Кононыхин, Л.С. Ляхова // Вісник ДІТБ. Серія : Економіка, організація та управління підприємствами туристичної індустрії та туристичної галузі в цілому, 2009, № 13, С. 200-207.

11. Маврина Н.С. Процесс формирования экскурсионной услуги / Н.С. Маврина // Культура народов Причерноморья, Симферополь, 2009, № 161, С. 123-126.

12. Особенности экскурсий по природным достопримечательностям // Мир экскурсий, 2011, № 1, С. 24-30.

13. Поколодна М.М. Визначення екскурсійного потенціалу міста та шляхів активізації його використання / М.М. Поколодна, В.С. Гришанова // Комунальне господарство міст, 2012, №102, С. 475-479.

14. Самойлов Ю. Екскурсійний туризм : пізнаваймо Україну! / Юрій Самойлов // Укр. туризм, 2015, № 3, С. 40-43.

15. Черезова М.В. Педагогічні ознаки екскурсії / М.В. Черезова // Вісник Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія : Педагогічні науки, Луганськ, 2009, №10 (173), С. 96-103.

16. Чигирь Л. По законам коллектива : насыщенная "четырёхколесная" экскурсионка по-прежнему в центре внимания туристов / Любовь Чигирь // Укр. турист. газета, 2009, № 9, С. 18-19.

17. Шевченко Н. О. Особливості використання печер як екскурсійних об'єктів у спелеотуристичних регіонах світу / Наталія Олександрівна Шевченко // Вісн. Держ. акад. кер. кадрів культури і мистец, 2011, № 1, С. 162-165.

18. Шкуропат С. Г. Арт-отели как часть инфраструктуры арт-туризма в Санкт-Петербурге : на пересечении бизнеса и искусства / Шкуропат Светлана Геннадьевна // Вопр. культурологии, 2012, № 7, С. 64-67.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Харківської державної академії культури
2. Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка
3. Інтернет-ресурси
  - 1і. <https://vr.google.com/tourcreator/> Tour creator
  - 2і. <https://tourbuilder.withgoogle.com/> Tour builder
  - 3і. <https://geteach.com/> Geteach.com

- 4i. <http://timeline.knightlab.com/> Timeline
- 5i. <https://www.eduneo.ru/qr-kody-na-zanyatiyah-interesnye-zadaniya-kvesty-kodirovanie-audiozapisej/> QR-коди на заняттях, цікаві завдання, квести
- 6i. <https://www.eduneo.ru/buktrejler-razvitie-monologicheskoy-rechi-obuchayushhixsya/> Буктрейлер
- 7i. <https://www.eduneo.ru/profajling-v-onlajn-obrazovanii-modnaya-fishka-ili-poleznyj-instrument/> Профайлинг
- 8i. Kahoot.it Система онлайн тестування
- 9i. <https://www.youtube.com/c/%D0%AE%D0%BB%D0%B8%D1%8F%D0%91%D0%B5%D0%B2%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE/videos> - Екскурсії Києвом Юлії Бевзенко